

Л. І. Мацько

Київський державний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова

САКРАЛЬНИЙ СТИЛЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІВАНА ОГІЄНКА (Митрополита Іларіона)

*Немає друга понад мудрість,
Ні ворога над глупоту,
Так, як нема любові в світі
Над матірну любов святу.*

І. Франко Мій Ізмарагд

Прадавня широка сфера людської віри, вірувань і поклонінь, молінь і чино-покладань породила в людській мові широку духовну сферу і сформувала цілі пласти мовних засобів, поєднаних призначеннями, структурами і функціями омовлення у низку стилістичних понять глибокого і широкого змісту: сакральний стиль; богословський стиль; свята, священна мова; релігійний стиль, культова мова; конфесійний стиль. Всі вони мають один головний загальний зміст, але різняться семантичними осягами, функціями і акцентами. Ідеальні сутності в сакральному, художньому та живому розмовному мовленні передаються і пізнаються через конкретні, чуттєво сприймувані ознаки, що лежать в основі релігійних, фольклорних, традиційно-поетичних, індивідуально-авторських тропів і фігур думки, що вже стали лінгвокультурологічними універсалиями, одиницями виміру мовно-інтелектуальної, морально-етичної та естетичної культури.

Ключові слова: сакральний стиль, релігійний стиль, лінгвостилістична інтерпретація, елітарна мовна особистість Тараса Шевченка.

В Київській Русі сакральне письменство користувалося старослов'янською мовою, світське, профанне письменство послуговалося давньоруською мовою, що активно розвивалася під впливом і частково за структурною системою церковної старослов'янської мови та живилася соками народних говорів Середньої Наддніпрянщини. Це були говори полян, сіверян, деревлян, які, на думку видатних українських істориків мови «родовід свій вели ще з доісторичних часів і мали в дописемний і ранньописемний періоди відносно стійку й синтетичну систему структурних виразових засобів, яку можна назвати вже українською чи протоукраїнською» [1, с.158].

Позитивно і вдячно сприймаючи визначення, ознаки й функції сакрального стилю у попередні періоди розвитку української літературної мови, описані видатними українським вченими і релігійними діячами (М. Шашкевич, Я. Головацький, П. Куліш, О. Лотоцький, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький, О. Бочинський, П. Морачевський, І. Німчук, Н. Дзюбищина-Мельник, Н. Бабич, Т. Коць та інші), поповнюємо бачення сакральних стилістем у поетичних текстах Тараса Шевченка [2, с.305-311].

В дослідженні ставиться мета актуалізувати увагу читачів на стилістичних функціях саме сакрального стилю української мови в поетичній творчості видатної елітарної української мовної особистості Тараса Григоровича Шевченка як заповітного джерела поповнення культури сучасного українського мовлення молоді. Сакральний стиль визначаємо як релігійно-культовий, обрядово-ритуальний, узвичаєно-традиційний, стилістемі якого набули аксіологічно-конотативних священно-заповітних значень метафорики Святого Письма, Служби Божої, Діяння апостолів, Книги Пророків, архаїчної урочистості ритмомелодики послань і проповідей [3, с.1096].

Основними рисами релігійного стилю мовлення є канонічність, алегоричність, афористичність, традиційність, урочистість, піднесеність, стандартність, консерватизм. Мовні диференційні ознаки, що роблять сакральний стиль легко впізнаваним, це: образність, перифрази, маркованість, риторичність, сконцентрованість, старослов'янські як історична лексика, грецизми, латинізми. Помітною є наявність концептуально-ідеологічної лексики: правда, істина, добро, зло, лож, уста, отець, батько, мати, Матір Божа, блаженний, Чоловіколюбець.

Багатою є й конфесійна фразеологія та лексика: в поті чола; святая святих; первородний гріх; голос волаючого у пустелі, сіль землі; прийдіте поклонімося... терновий вінок; умивати руки; берегти як зіницю ока; поцілунок Іуди; якою мірою міряєте, такою і воздасть; Боже поможи! З Богом! Прочесаний Отче! Назви релігійних учень: християнство, католицизм, іслам, протестантизм. Назви одягу, вчень, атрибутів, книг, приміщень, служителів. Назви іїнств: хрещення, сповідь, причастя, шлюб, молитва та ін.

З відомих історичних причин у релігійній лексиці української мови є запозичення: грецизми, гебреїзми, латинізми, старослов'янські, полонізми. Наприклад, грецизми: ангел, апостол, акафіст, апокриф, архангел, Біблія. Євангелія, єпископ, вівтар, ікона, кадило, ладан, лампада, монах, монастир, псалом, ідол, ікона, літургія, просфори; латинізми: вівтар, келія, кесар, коляда, культ, Оранта, паломник, розп'яття, кант, каплиця. Гебреїзмами є антропоніми Святого Письма: Ісус, Ягве, Адам, Яків, Даниїл, Єлисавета, Єзкіїл, Йоан.

Звертаємо увагу на думки Івана Огієнка (Митрополита Іларіона) про релігійний стиль у «Кобзарі» Т. Шевченка, якими Митрополит просто укоронував поета: «У «Кобзарі» він (релігійний стиль) – неповторний: ніхто з наших письменників, ні до Шевченка, ні по ньому, не писав таким справді виразним релігійним стилем, в якому кожна рисочка, кожне слово не суперечить чеснотности думання. Я б сказав, що в світовій літературі ніхто з світських письменників не перевищив Шевченкового релігійного стилю й змісту» [4, с.168]. Митрополит Іларіон відзначив, що «стиль – це правдива душа письменникова в його творач, а яких вона завжди сильно відбивається. Українська народна мова, відбиваючи духа думання народу, завжди релігійна. Виразно й ясно релігійна, бо сам народ релігійний істотно. Особливо це треба сказати про тих людей, що пильнують про чеснотність своєї мови, а таких людей завжди було не мало, і їхня мова все була мова чеснотна, позбавлена невідповідних виразів. Народ часто розрізнає говорити в хаті і говорити надворі. В хаті він оминає говорити зле, а коли говорить, то з попередженням: «Не при хаті згадуючи!» [4, с.169].

Українська релігійна лексика започаткувалася ще у дохристиянський (язичницький) період у праслов'янський і прасхіднослов'янський та давньоукраїнський (руський) періоди. Це були релігійні номени у міфології, народній творчості (магії, казках, оповідях, піснях, язичницькій вірі тощо): – назви слов'янських богів: Дажбог, Сварог, Перун, Хорс, Велес, Стрибог, Мокоша, Лада, Доля; – божків: водяник, гайовик, польовик, мавка, русалка, Біда, Блуд, Мана, Мара, Журба, Пропасниця, Трясця; – номінації богослужб: молитва, жертovníк, капище, святилище, треби, подаяння; – назви стародавніх народних свят і періодів часу: Різдво, коляда, щедрівка, стрічання (Стрітєння), Масниця (м'ясниця), Русалії, Купайла, Ярила, Сонцестояння, петрівка; – загальні поняття народної давньої віри: душа, тіло, гріх, благословення, віра.

Розвитку сакрального стилю української мови сприяла церковно-громадянська патріотична діяльність Івана Огієнка, який, працюючи міністром віросповідань Української Народної Республіки, видав наказ від 24 вересня 1919 р. про чи-

тання Євангеліє в українських церквах: «всі Служби Божі, всі читання і співи в церкві, всі треби неодмінно правити з українською вимовою, себто так, як було на Вкраїні всі віки». Термін переходу – 1 місяць. В наказі пояснювалося, що «вимову українську заводити поступово і лагідно, і сама вимова повинна бути милозвучною» [2, с.307]. В той період з'явилися дослідження Івана Огієнка про право української мови стати мовою української церкви, богослужбовою: «Світовий рух за утворення живої народної національної церкви. Тарнів», 1921, 52 с.; «Українська мова як мова богослужбова: Право живої мови бути мовою церкви», Тарнів, 1921, 32 с.; «Методи перекладу богослужбових книг на українську мову» // «Свята Служба Божа св. отця нашого Іоанна Златоустого мовою українською». Л., 1922, з поясненнями до тексту на 25 сторінках; «Методологія перекладу Святого Письма та Богослужбових книг на українську мову». Варшава, 1927, 56 с.; «Церковний словник». Холм, 1942, 24 с.; «Українська мова в церкві» / Іларіон. Мюнхен, 1948, 48 с. Немає слів, щоб повносило і достойно оцінити це митрополичє заступництво за святість української національної мови у часи Іродового походу на український народ, його історію, церкву, культуру, народ.

Українська лінгвостилістика продовжує розвивати два напрями розвитку сакрального стилю, що започаткувалися ще у кінці XIX століття – церковнослов'янську спадщину і власне українські внутрішні культурно-мовні ресурси. Перший напрям посилювався дослідженнями П. Коваліва, О. Горбача, другий – В. Німчука, К. Симонової, Н. Дзюбишина-Мельник.

Лексема-етнонім Україна, що постає з поетичної мовотворчості Т.Г. Шевченка, це – концепт (логічна константа), ідеологема, що реалізується через словообрази, вислови і тексти поета. Україна – це ключова домінанта поетової мовосвідомості і структурно-художня парадигма його поетичної творчості, що розкриває глибинну суть поетичного світовідчуття, світосприймання і світогляду та виступає в українській культурі ідеологемою і лінгвокультурею національної ідентичності.

Юрій Барабаш писав, що «поза Україною не осягнемо Шевченка, без Шевченка не зможемо ні уявити, ані вповні збагнути України» [5, с.5]. Поетична творчість Шевченка охопила, поповнила, увиразнила і спрямувала культурний досвід української суспільності на розвиток української нації.

Для основних констант і мотивів поетичної творчості Шевченка характерною є сюжетна динаміка, рух, смислові переходи, розвиток думки, диференціація ознак предметності на різних етапах творчості, кожний з яких породжував появу якісно нових ознак націософського словообразу України.

У ранніх творах Шевченко користувався мовними засобами українських народних пісень і дум, уславлюючи козацьких ватажків, Гетьманщину, рідну природу і людність. Лінгвопоетика творення словообразу Україна багата усталеними прикладами українського життєпростору – ментальними топосами (*степ широкий, гай зелений, верби, тополі, яри, могили, байрак, буйний (буйнесенький) вітер, синє море*), символічними образами (*кінь вороненький, козак молоденький запорожець, кобзар, отаман, дівчина, парубок*). В наступних, інтелектуально насиченіших, філософсько-історіо-націософських контекстах поетичної творчості вони зберезуться як сув'язь з якісно сильнішими семантичними і психологічно місткішими авторськими рефлексіями, медитаціями, що ускладнюють і поглиблюють розмисли про образ України і сприяють формуванню у читачів української національної ідентичності. Наприклад: «Те слово, боже кадило, Кадило істини. Амінь; І має двоє діточок, Як ангеляточок; І стане ясно перед ним Надія ангелом святим [6, с.42]; Апостол великого Христового слова; А твій син, Єдиний твій! Апостол новий; По своїй невольничій землі Твої апостоли святі [6, с.44]; А я так мало, не-

багато Благав у Бога тільки хату, Одну хатиночку в гаю; Не молилось чужим богам, а тебе благасм: Поможи нам, ізбави нас; Та якогось раю на тім світі благасте?; У Києві великому всіх святих благала [6, с.89]; Зайшла благать благого Бога, Щоб син її найшовсь; Святая сило всіх святих, Пренепорочная, благая; Згадав свої благії літа [6, с.90]; І тихим, добрим, кротким словом, Благовістив ім слово нове, Любов, і правду, і добро; Послав на землю ім пророка; Свою любов благовістив! Святую правду возвістив!; Тихо, як у раї, Усюди божа благодать.; На всіх язиках все мовчить, бо благоденствує [6, с.91]; І Господа благословляла За долю добрую твою (К.І, 91); Блаженний муж на лукаву Не вступає раду [6, с.93].

В науці загальноновизнаною стала генеративна думка, що головною темою поетичної творчості Тараса Шевченка є Україна з ідеєю повернення їй історичної пам'яті, відродження її з руїни, визволення з кріпацтва, здобуття незалежності («в своїй хаті своя правда і сила, і воля»). А ця тема болюча з усіх боків і, як двосічний меч, суціль зіткана з антитез. З одного боку – солодка свобода, народні месники, визволителі, прагнителі волі – козаки, гетьмани, гідні всенародної пошани і слави, а з іншого – губителі народу і свободи, прокляте відступництво і національна зрада, що нанівець зводила перемоги. Звідси й болючі поетичні визнання Шевченка: герої – мученики та герої – зрадники («варшавське сміття, грязь Москви»). Звідси гостра потреба справедливості і болючі запитання: «чому не йде апостол правди і науки» і «чи діждемо ми Вашингтона з новим і праведним законом».

Звертаємо увагу на індивідуально авторське використання стилістими Дніпро у поезії «Згадайте, братія моя... (Моїм союзникам посвящаю)» циклу «У казематі», сповненій роздумами поета перед вироком суду над майбутньою долею його і друзів. Це відобразилося у помітній частотності дієслівних форм майбутнього часу: Згадайте, братія моя... Бодай те лихо не верталось, Як ви гарнесенько і я Із-за решотки визирали. І, певне, думали, коли на раду тиху, на розмову, Коли ми зійдемося знову На сій зубоженій землі? Ніколи, братія, ніколи 3 Дніпра укупі не п'ємо! Розійдемося, рознесемо В степи, в ліси свою недолю. Повіруєм ще трохи в волю А потім жити почнемо Мел людьми. Як люди. А поки те буде, Любітєся, брати мої, Україну любіте І за неї, безталанну, Господа моліте [6, с.11]. Обніміться ж, брати мої. Молю вас, благаю! [6, с.1010].

Тарас Шевченко розумів, що імперська влада усіх братчиків кирило-мефодіївців покарає жорстоко, заборонивши жити в Україні і на неї працювати, тому й народився вислів: «Ніколи, братія, ніколи 3 Дніпра укупі не п'ємо!», що означало: не зможемо в Україні разом жити і для неї працювати, не дадуть...

І в останній поезії «Кобзаря» «Чи не покинуть нам небого», написаній 14-15 лютого 1861 (це приблизно за десять днів до смерті) на відбитку офорта автопортрету, поет в останніх рядках пише, що й на тому світі згадуватиме Україну, він нерозлучний з нею: «...над Стіксом, у раю, Неначе над Дніпром широким Поставлю хаточку, садочок Кругом хатини насаджу...»; «Дніпро, Україну згадаєм, Веселі селища в гаях, Могили – гори на степах – І веселенько заспіваєм» [10, с.373].

Найвиразніше проявився релігійний стиль Тараса Шевченка у поезіях і поемах молитовного типу «Псалми Давидові», «Варнак», «Неофіти», поемах «Наймичка», «Марія»; «Осії глава IV», «Подражаніє Іезекілію», гл. 19 та інш.

В поемі «Марія» Т. Шевченко показав, як дівчина (сирота, потім мати) Марія пішла тернистим шляхом коханого проповідника месії, а потім і свого сина Ісуса. Для цього поет поєднав стилістику українського повсякдення зі стилістикою сакральної величі проповідництва і пророцтва: «Марія в наймичках росла» [10, с.311], «Рожевим квітом розцвіла В убогій і чужій хатині; Ані хатиночки нема, Одна-однісінька; І вовну білу ю пряде; поведе козу з козяточком сердеш-

ним Попасти і напоїть [10, с.312]. Але доля уже призначила їй місію: «Повинна будеш місію перейти Огонь пекельний» [10, с.313]. «З'явився дивочний гість: Я Месію їду народу возвістити! І словеса його святіє На серце падали Марії» [10, с.315]. Марія покохала його і готується народити сина: «Тєсляр колисочку дебеду Майструє в сінях»; Марія «шиє малесеньке сороченя». Аж дивно, як поет такої жорсткої безсердечної долі міг так зворушливо, ніжно, ласкаво писати про буденні, ніби звичні речі: однісінька, хатиночка, козяточко, колисочка, сороченя. Далі йде історія народження і розп'яття Христа, що «пїшов у Єрусалим на слово нове, Поніс лукавим правди слово! Не вняли слову! Розп'яли!» [10, с.327]. А Марія «униніє і страх Розвіяла, мов ту полову, Своїм святим огненным словом!» [10, с.328]. Мати продовжила шлях сина. В повсякденній і святій долі поетичного образу Марії бачимо звичайних українських дівчат і жінок, що здатні розуміти високі істини і благородні вчинки та йти за ними на смерть.

Наступною складовою індивідуального стилю Шевченка є глибинна християнсько-народна культурна традиція, стиль біблійних пророків, Апостолів. З сакральною сферою Шевченко був знайомий з дитинства, переосмислював біблійні тексти, шукаючи в них вищих істин. У цих пошуках основною була проблема майбутнього України. Він відчував потребу нової мови, щоб «енергетично живити бездержавну націю» [1, с.158].

Покликання апостолів, пророків – володіти великими знаннями, нести людям Боже слово, правду, любов, істину, будити дух приспаного неодолею чи прибитого владою народу, вселяти віру у перемогу і кликати до боротьби. І чим безнадійніше становище, тим пристраснішими є заклики месій, апостолів, пророків. І стається диво – з'являється світло істини, народ перемагає ворога чи й самого себе. Пророки володіли надзвичайною переконливою силою слова. Цю силу Бог послав «Свою любов благовістити! Святу правду возвістити!» [10, с.109].

Особливо багата гнівними антитезами і дієслівною синонімічною ампліфікацією мова Шевченкових подражаній Апостолам. «Осії. Глава XIV»: «вас найде правда-мста... люде... В кайдани туги окують, В село на зрище приведуть, І на хресті отім без ката І без царя вас, біснугатих, Розпнуть, розірвуть, рознесуть, І вашей кровію, собаки, Собак напоють...; Скажи, що правда оживе, Натхне, накличе, нажене Не ветхєє, не древлє слово Розтленнєє, а слово нове Меж людьми криком пронесе І люд окрадений спасє... [10, с.333]. Погибнеш, згинеш, Україно; Во чревї згинуть, пропадуть [10, с.332]. Віра у правду, слово нове, правдиве не покидала поета до останнього рядка.

В творчості Шевченка з'являються нові когнітивно-ментальні комплекси і контраверсивні словосполучення та інвективи найвищої духовно-емоційної і смислової напруги. Наприклад, в поезії «Юродивий»: О зоре ясная моя! Ведеш мене з тюрми, з неволі, Якраз на смітничок Миколи, І світиш, і гориш над ним Огнем невидимим, святим, Животворящим... Безбожний царю! Творче зла! Правди гонителю жорстокий! [10, с.259]. Не вам, в мережаній ліврєї, Доношки і фарисєї, За правду пресвятую стать. І за свободу! Розпинать, А не любити ви вчились брата! О роде суетний, проклятий, Коли ти видохнеш?; Коли Ми діждемося Вашингтона З новим і праведним законом [10, с.258].

Сакральний стиль як універсальна історико-культурна категорія охоплює і характеризує усі рівні і складники поетичної мовотворчості Шевченкового генія від звуко-чуттєвого сприймання плину асоціацій під інфрасемантичним (у глибокому слові) прочитанням тексту до пошуків естетичної інформації та «животворящого» змісту українського кордоцентризму.

З прийняттям християнства і перекладів давньогрецької релігійної літератури на давньоруську (давньоукраїнську) мову: «Шестиднів» Василя Великого,

«Джерело знань» Івана Дамаскина, проповіді Святого Писання Григорія Богослова, Івана Золотоустого – поповнюється релігійна лексика і українізується. З розвитком релігійного і культурного життя, появою «Катехизису» Лаврентія Зизанія, «Требника» Петра Могили, «Пересопницького Євангелія» збагачується терміносистема конфесійного стилю національними народно-мовними елементами. Проте цьому процесу українізації церкви на українських теренах активно перешкоджали Польща і Росія і цей час тягнувся аж до появи українських перекладів текстів Біблії П. Кулішем, І. Пулюєм, І. Нечуєм-Левицьким, М. Шашкевичем, П. Морачевським, І. Огієнком.

З утвердженням української незалежності в 90-их роках ХХ ст. змінилося офіційне ставлення суспільства до релігії і церков, почався процес подолання конфесійної ізольованості, що сприяє виробленню і усталенню українських сакральних текстів, церковно-обрядової термінології. І в цьому процесі, на наш погляд, найвагомніше значення має і найпочесніше місце займає подвижницька праця видатного державного церковного діяча, талановитого вченого-дослідника, історика і літератора, художника думки і слова Івана Огієнка (Митрополита Іларіона).

У розділі «Релігійний стиль Шевченкових творів» книги «Тарас Шевченко» Іван Огієнко переконує, що релігійний стиль у Шевченкових творах сильний тому, що він є «душа його мови», ознакою його «думання» і ще тому, що «в народній мові релігійність зовсім ясна і розуміла» [4, с. 168], а до народної мови і народної релігійності, побожності Шевченко близький, як рідко хто інший. Родинне виховання, відвідування церкви, перша релігійна наука у дядька, читання і перекладання «найпоетичнішої книги всього світу» Псалтиря з пам'яті, Книги Пророків – все це вплинуло на душу і думання юнака та перейшло у творчість. «Кобзар» – найінтимніший твір в українській літературі – зробив висновок І. Огієнко. На думку автора: «Бог – головний двигун життя в «Кобзарі», огнем палає, бо огнем палає й Шевченкова душа!» [4, с. 172-173]. Релігійність мовної особистості Тараса Шевченка Митрополит Іларіон пояснює ще й тим, що в часи Шевченка «велика побожність українського народу ще не розбилася», люди були богомільні, побожні, знали церкву та Бога і в серці, і в устах. Народ легко сприймав поезію Шевченка і душею, і серцем!

Позитивно і вдячно сприймаючи наявні на сьогодні визначення, ознаки і функції сакрального стилю у попередні періоди розвитку української літературної мови, описані видатними українським вченими і релігійними діячами та перекладачами (М. Шашкевич, Я. Головацький, П. Куліш, О. Лотоцький, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький, О. Бачинський, П. Морачевський, В. Німчук, О. Горбач, І. Огієнко, П. Ковалів, Н. Дзюбишина-Мельник, Н. Бабич, Т. Коць та ін.) [2, с. 305-311], автор статті намагається заглибитися у природу поетичного тексту національного генія і зрозуміти його сакральність.

У статті «Сакральний стиль Тараса Шевченка в інтерпретації Івана Огієнка» ставиться мета: дослідити, розкрити «секрети» поетичної творчості Т.Г. Шевченка, актуалізувати увагу читачів на глибоко правдивих, істинних, точних і доступних та переконливих лінгвостилістичних, культурологічних інтерпретаціях Івана Огієнка (Митрополита Іларіона) мовностилістичних засобів саме у творах Шевченка: – найсильнішого носія (діяча) сакрального стилю як природно-органічного для поетичної творчості такої елітарної української мовної особистості, якою є для українців і сьогодні Тарас Шевченко. Його художня спадщина – заповітне природне джерело поповнення культури сучасного українського літературного мовлення молоді.

Загальнолюдська лінгвокультураема Логос настільки поєднує в собі мислення, поняття, розум і мову, що межує з їх повною totoжністю. Архітектоніка

лінгвокультуреми догос в історико-філософській парадигмі реалізується: як слово, мова (→ народ, нація, культура); як думка, розум (→ ум, знання, наука); як творчий процес (→ інтуїція, віра, винахід, досвід) та творчий принцип буття і закон Божий [7, 74-75]. Про це свідчать у давніх текстах окремі приклади антропонімів з компонентом – слав, суфіксами –ото-, ило-, київські графіті: кличка форма, рухома частка –ся при дієсловах: ойконіми з суфіксами-ів, -ин, ель, -ич; стійкі образні звороти часто релігійного походження, зачини, кінцівки казок, переказів, пісень, билин, що утворилися в найдавніші часи, і нові, що постійно проникали у давньоруську (українську) мову.

Про сутнісну різницю між народною і літературною мовою Зеновія Франко писала так: «Як відомо, генеза, атрибутика й історично зумовлена функціональна запрограмованість інтермови чи того інваріанта, який зємо народною або національною мовою – з одного боку, і писемно – літературною – з другого, різні. Якщо перша є продуктом мислення й духовності народу (нації), отже, і його найістотнішою ознакою, то літературна – породження писемності, її свідомо опрацьованою і відшліфованою формою [1, с.155]. Саме тому літературна мова за часом утворення є набагато пізнішою від народної: вона має точну дату народження (бо від першого літературного твору), тоді як народна такої дати не має. На базі народної (національної) мови й повинна утворюватись літературна, але зворотний шлях неможливий.

Отже, неправильно гадати, що якась мова чи якісь народні мови могли вийти з церковнослов'янської. Або що могли вони вийти з давньоруської, якщо остання була лише літературною. Сакральна лексика в народному мовленні з'явилася під впливом богослужінь, ритуальних дій, але не обов'язково канонічних церковних. Могли бути дохристиянські міфічні ритуали.

Багатство біблійних елементів (слів, словосполучень, висловів) у поезії Тараса Шевченка свідчить передусім про особливість його мовної особистості, чутливість його душі, прагнення допомагати нужденним, захищати бідніших і слабших, підтримувати знедолених і менших, окрадених і одурених селян. У художніх возіях подвижництва, послань, молінь, раю народжуються ідеї всевітнього заступництва, досконалості, істинної віри в Бога, поетичності віршованої молитви. Мова Тараса Шевченка є джерелом української християнської духовності. Вона характеризується широким діапазоном тональностей, що змінюються, переходять одна в одну: звернення, моління, обурення, прощення. І таким чином відбувається очищення людської душі, вивищування і облагородження.

З одного боку мова поезій Т. Шевченка відображає релігійність народної мови і народу, а з другого – виражає поетичний талант автора відчувати сакральність віри і творити сакральний художній текст. Відбувається уже двовіковий сакральний діалог «поета з народом». «Боже призначення бути Апостолом, Пророком Правди і Свободи робило Тараса Шевченка учителем народу і творцем української нації» [8, с.162-169].

Вербалізація сакральної концептосфери у мовній картині світу поетичної творчості Тараса Шевченка реалізується через лексеми з інгерентною сакральною семантикою (Бог, Біблія, кадило, церква, ікона) і лексеми адгерентної сакральної семантики: тіло Христа – хліб, кров – вино, люди – чада, богомільці – паства, брати во Христі.

Список використаних джерел:

1. Франко Зеновія. Мова як засіб національної атрибуції літератури / Зеновія Франко // Статті. Спогади. Матеріали. – Львів, 2003. – С. 158.

2. Коць Т.А. Сакральний стиль / Т.А. Коць // Українська лінгвостилістика ХХ-ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела. – К. : Грамота, 2007. – С. 305-311.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К. ; Ірпінь : ВТІ «Перун», 2002. – С. 11096.
4. Огієнко І. Релігійний стиль Шевченкових творів / І. Огієнко ; упоряд., авт. перемови і коментарів М.С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2002. – 440 с.
5. Барабаш Ю. Просторинь Шевченкового слова: текст, контекст, семантика, структура / Ю. Барабаш. – К. : Темпора, 2011. – 510 с.
6. A. CONCORDANCE to the Poetic Works of Taras Shevchenko. КОНКОРДАНЦІЯ поетичних творів Тараса Шевченка / ред. і упор. О. Ляницького, Ю. Гавриша // Shevchenko Scientific Society, USA Canadian Institute of Ukrainian Studies Press Edmonton-Toronto. – 2001. – Т.1. – 773 с; Т.2. – С. 776-1554; Т.3. – С. 1555-2502; Т.4. – С. 2503-3221.
7. Мех Н.О. Лінгвокультурема ЛОГОС у науковій, релігійній та художній картинах світу / Н.О. Мех. – К., 2011. – С. 74-75.
8. Пилипчук С.М. Апостол нації / С.М. Пилипчук // Євангеліє від Тараса: промови і доповіді на Шевченківський вечорах у Львівському університеті. – Львів, 2014. – С. 167.
9. Шевченко Т. Зібрання творів у шести томах / Т. Шевченко. – К. : Наук. думка, 2003. – Т.1. – 781 с.
10. Шевченко Т. Зібрання творів у шести томах / Т. Шевченко. – К. : Наук. думка, 2003. – Т. 2. – 781 с.
11. Словник мови Шевченка : в двох томах. – К. : Наук. думка, 1964. – Т. I. – 484 с.; Т. II. – 566 с.

Ancient broad scope of human faith, beliefs and worship, prayer and titles worship gave rise to human language wide spiritual realm and formed a whole array of linguistic resources, joint appointments, structures and functions of calumny in some stylistic concepts of deep and wide sense: a sacred style; theological; Holy, sacred speech, religious style, religious speech; confession style. They all have one common meaning, but differ in semantic delineation, features and accents. The perfect essence of the sacred art and live spoken broadcast is transmitted and learned through specific, signs are sensible perceived that underlying religious, folklore, traditional poetry, individually-author's tropes and figures of thought that have become cultural and linguistic universals, the units of linguistic and intellectual, ethical and aesthetic culture.

Key words: sacred style, religious style, linguistic and stylistic interpretation, Taras Shevchenko's elitist linguistic identity.

Отримано: 24.09.2016 р.